

об'єктивні так і суб'єктивні чинники, які впливають на формування негативного психічного стану особистості.

Отже, при якісній морально – психологічній і професійно – психологічній підготовці, при серйозній особистій роботі поліцейського над собою всі можливі негативні психологічні впливи на нього і його дії можуть бути суттєво мінімізовані.

Список використаних джерел:

1. Котенёв И.О. Психологическая диагностика постстрессовых состояний / И.О. Котенёв. – Пермь: Комитет по делам молодежи Пермской области, 1998. – 40 с.

2. Котенёв И.О., Богданова М.Б. Террористический акт в Буденновске: постстрессовые состояния у работников милиции / И.О. Котенёв, М.Б. Богданова // Известия МЦПО и КНИ при ГУК МВД России. – 1996. – № 3. – С. 49–56.

3. Ващенко І.В. Конфлікти: сучасний стан, проблеми та напрямки їх вирішення в органах внутрішніх справ / Ірина Володимирівна Ващенко. – Х.: Національний університет внутрішніх справ, 2002. – 256 с.

Проценко В. О.

студент,

Науковий керівник: Зякун А. І.

кандидат історичних наук, доцент,

Навчально-науковий інститут права

Сумського державного університету

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ЗЛОЧИНЦЯ: ПРАКТИКА ЧИ ТЕОРІЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРАВООХОРОНЦІВ

В умовах проведення антитерористичної операції на сході України та зростання кількості злочинів на мирній території України варто впроваджувати та застосовувати нові методи слідчої роботи з метою підвищення ефективності розкриття кримінальних справ.

Як відомо, важливою складовою злочину є склад злочину. Тому при кваліфікації будь-якого злочину важливу роль відіграє вміння правоохоронців оцінити суб'єктивну сторону протиправних дій та психологію злочинця. Дане завдання надзвичайно важливе при відсутності свідків, матеріальних доказів на місці злочину, мотиву тощо. Саме тому криміналісти схиляються до думки, що дефіцит зібраної інформації правоохоронними органами можна компенсувати за допомогою психологічного аналізу злочину.

На даний час актуальність використання психологічного портрету дедалі більше привертає увагу вчених щодо залучення цього методу при розслідуванні правоохоронними органами злочинів. На думку Анфіногенова, особа злочинця нерідко є закодованою в ознаках події (слідах) та обставинах кримінальної ситуації так, що їх дешифровка та встановлення придатних для пошуку ознак вимагає застосування спеціальних методів пізнання [1]. Одним з таких методів є складання психологічного портрету злочинця. У кожному конкретному випадку психологічний портрет є результатом комплексного міждисциплінарного аналізу відображеної в матеріалах справи кримінальної події [2].

В юридичній психології є різні визначення терміну «психологічний портрет». Та як правило йому притаманні такі загальні ознаки:

- 1) має сукупність властивостей поведінки правопорушника;
- 2) виявляє фізичні, психологічні, культурні вади злочинця;
- 3) сприяє прогнозуванню в розкритті та попередженні злочинів;
- 4) може слугувати основою для висунення версій злочину;
- 5) ґрунтується виключно на підставі зібраних матеріалів або безпосередньо на місці вчинення злочину;
- б) не має процесуального значення, а лише сприяє проведенню слідчих дій.

Вперше поняття «психологічний портрет» («психологічне портретування», «психологічне профілювання») було використано у 1974 році поліцією штату Монтана, при встановленні виконавця вбивства 7-літньої дівчинки. Власне сам психологічний портрет вперше був складений Д. Брасселом у 1957 р. за матеріалами справи

Матескі – «божевільний бомбист». У радянські часи спроба створення психологічного портрету вперше була реалізована у кримінальних справах Михасевича (33 вбивства) та Чикатило (53 вбивств) [3, с. 218].

Варто звернути увагу, що в Україні існує невелика кількість прецедентів де були задіяні психологічні портрети. Тому погодимось з І. Охріменком, що залучення до розкриття тяжких, особливо тяжких та резонансних злочинів спеціаліста психолога-аналітика (як це практикується у США, а останніми роками і в Республіці Польща) вкрай необхідне, оскільки його участь у розкритті злочинів даної категорії підвищить якість досудового розслідування, сприятиме виконанню завдань кримінального судочинства [4, с. 122].

Здавалося б, що застосування на практиці психологічного портрета мав би забезпечити Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2004 р. № 842 «Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України». Проте на практиці згадана вище служба вирішує більшою мірою інші завдання, зокрема це психологічна підготовка правоохоронців, надання психологічної допомоги працівникам тощо. В ідеалі зазначений наказ мав би забезпечити психологічний супровід розслідування злочинів. Даний нормативно-правовий акт передбачає такі зокрема завдання:

- Психологічне супроводження оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України.

- Упровадження досягнень сучасної психології в процес розкриття та розслідування злочинів [5].

Проте окрім поставлених завдань цим наказом, законодавство України не передбачає обов'язкового складання психологічного портрета при вчиненні злочинів. Бо психологічний портрет не може бути доказом того чи іншого злочину, оскільки висновок експерта не може бути завжди достовірним адже ґрунтується на суб'єктивній оцінці. Проте для правоохоронних органів це слугувало б більш якісному трактуванню складу злочину.

Отже, для ефективнішої роботи правоохоронних органів та інших компетентних структур, на нашу думку, є необхідним введення в кримінально-процесуальний кодекс норми, яка б зобов'язувала складати психологічний портрет злочинця за тяжкі та особливо тяжкі злочини.

Список використаних джерел:

1. Анфиногенов А. И. Психологический портрет преступника, его разработка в процессе расследования преступления: диссертация ... кандидата психологических наук: 19.00.06 / А.И.Анфиногенов – Москва, 1997. – 183 с.
2. Новогребелець Т. А. Поняття та побудова «психологічного портрету» невідомої особи за ознаками усного мовлення / Т. А. Новогребелець. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://intkonf.org>.
3. Пальваль Є. А. Психолого-криміналістичний аналіз огляду місця події / Є. А. Пальваль // Право і безпека. – 2004. – № 3'4. – С. 218.
4. Охріменко І. Використання специфічних психологічних методів у процесі розкриття злочинів: проблеми та перспективи / І. Охріменко // Юридична Україна. – 2010. – № 4. – С. 122
5. «Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України» від 28.07.2004 № 842. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-04>